

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	5
WPROWADZENIE	15

POEZJA

LUKRECJUSZ	23
------------	----

Życie 23. — Szaleństwo i samobójstwo Lukrecjusza 25. — Chronologia poematu 26. — Struktura i treść poematu 28. — Modlitwa do Wenus 38. — Antylukrecjusz u Lukrecjusza 39. — Poemat optymistyczny czy pesymistyczny? 40. — Oryginalność Lukrecjusza w stosunku do Epikura 41. — Tzw. kompozycja cykliczna 42. — Obrazowanie i jego funkcjonalny charakter 43. — Współczucie dla przyrody i człowieka 44. — Bogata skala tonów. Lukrecjusz jako satyryk 46. — Język i styl 47.

NEOTERYCY	51
-----------	----

Publiusz Waleriusz Katon 53. — Marek Furiusz Bibakulus 55. — Publiusz Terencjusz Warron z Ataksu 58. — Gajusz Helwiusz Cynna 61. — Gajusz Licyniusz Macer Kalwus 63. — Mniej znani neoterycy: Cecyliusz, Tigidas, Kornificjusz, Memmiusz 65.

KATULLUS	67
----------	----

Życie 67. — *Catulli Veronensis Liber* 69. — Krótsze utwory Katulla 72. — Uczuciowość i spontaniczność krótkich utworów Katulla 77. — Dłuższe „uczone” utwory Katulla 78. — Związek między utworami krótszymi i dłuższymi. Jedność psychologiczna 82. — Aleksandryzizm Katulla i jego nowatorstwo 86. — Elementy ludowe w twórczości i języku Katulla 87. — Wielkość poezji Katulla 88.

INNI POECI DOBY CYCERONSKIEJ	90
------------------------------	----

Dwaj autorzy poematów filozoficznych, Egnacjusz i Gnejusz Salustiusz 90. — Gnejusz Matiusz 91. — Marek Sejusz 91.

MIM LITERACKI	93
---------------	----

Mim w wieku I p.n.e. 93. — Decimus Laberiusz 98. — Publiliusz Syrus 102.

PROZA

ANNALIŚCI DOBY SULLAŃSKIEJ	109
----------------------------	-----

Kwintus Klaudiusz Kwadrigariusz 109. — Waleriusz Antias 111. — Gajusz Licyniusz Macer 112.

Sulla: Biografia 116. — Lucjusz Korneliusz Sizenna 117. — Przekład *Opowieści milezyjskich* Arystydesa 119. — Gajusz Juliusz Cezar: Krótki zarys życia 121. — Utwory młodzieńcze 123. — Mowy 123. — Dwie księgi o analogii 126. — *Commentarii rerum gestarum belli Gallici*. Uwagi ogólne 127. — Treść dzieła i jego kompozycja 129. — „Dezinformacja” historyczna w dziele o wojnie gallickiej 132. — Czas powstania i cel publikacji 140. — Stosunek dzieła *de bello Gallico* do sprawozdań przesyłanych senatowi 141. — *Commentarii rerum gestarum belli civilis*. Treść 142. — Tendencyjność *Wojny domowej* 143. — Język i styl 150. — Ostatnie utwory Cezara 152. — Traktat astronomiczny 153. — Korespondencja Cezara 154. — „*Supplementa Caesaris*”. Przedmowa do 8 księgi *De bello Gallico* Hircejusza 154. — Księga 8 *de bello Gallico* 156. — *Bellum Alexandrinum* 156. — *Bellum Africanum* 157. — *Bellum Hispaniense* 158.

MÓWCY

160

A. Styl azjański: Kwintus Hortenzjusz Hortalus 160. — Hortensja 164. — Marek Antoniusz 165. — B. Styl „attycki”: Marek Kalidiusz 167. — Gajusz Liciniusz Macer Kalwus 169. — Marek Juniusz Brutus 172. — Kwintus Kornificjusz 174. — C. Inni mówcy: Marek Celiusz Rufus 175. — Dwaj Skryboniusze Kurionowie: ojciec i syn 177.

MAREK TULLIUSZ CYCERON

180

Krótki zarys życia 180. — Mowy. Ogólna charakterystyka wymowy cycerońskiej 189. — Okres I. Mowy z lat 81—66. A. Mowy z okresu dyktatury Sulli (81—79): *Pro P. Quinctio* 192. — *Pro Sexto Roscio Amerino* 195. — *Pro L. Vareno* 199. — *Pro muliere Aretina* 200. — *Pro Titinia* 200. — *Pro Tullio* 201. — *Pro Scamandro* 202. — *Pro Mustio* 202. — *Werryntki* 203. — *Pro Fonteio* 208. — *Pro P. Oppio* 210. — *Pro A. Caecina* 211. — *Pro Roscio comoedo* 213. — *Pro D. Matrino* 216. — Okres II. ~~Mowy z lat 66—58~~ A. Okres od pretury do konsulatu (66—64): *De imperio Cn. Pompei* 216. — *De Sullae bonis* 219. — *Pro Aulo Cluentio Habito* 219. — *Pro Q. Gallio* 221. — *Pro M. Fundanio* 222. — *Pro Manilio* 222. — *Pro Cornelio* 223. — *Oratio in toga candida* 224. — B. Mowy konsularne (r. 63): *de lege agraria* 225. — *de Othone* 228. — *Pro C. Rabirio perduellionis reo* 228. — *De proscriptorum liberis* 230. — Mowa o zrzeczeniu się prowincji 231. — *Pro C. Pisone* 231. — Przeciw tzw. *legationes liberae* 231. — *Katylinarki* 231. — *Pro L. Murena* 238. — C. Mowy z lat 62—58: *Metellina oratio* 240. — *Pro Sulla* 241. — *Pro Archia* 242. — *De consulatu suo* 244. — *In P. Clodium et C. Curionem* 245. — *Pro L. Flacco* 246. — Okres III. Mowy z lat 57—52: *Oratio cum senatui gratias egit* 247. — *Oratio cum populo gratias egit* 248. — *De domo sua ad pontifices* 249. — Inwektyw przeciw Klodiuszowi 250. — *Pro L. Bestia* 250. — *Pro P. Sestio* 251. — *In Vatinius testem interrogatio* 252. — *Pro M. Caelio* 253. — *De haruspicum responso* 256. — *De provinciis consularibus* 258. — *Pro L. Cornelio Balbo* 259. — *In Pisonem* 260. — *De Reatinorum causa* 262. — *Pro M. Livio Druso* 262. — *Pro C. Messio* 262. — *Pro M. Cispio* 263. — *Pro P. Vatino* 263. — *Pro Cn. Plancio* 263. — *Pro M. Aemilio Scauro* 265. — *Pro Gabinio* 267. — *Pro C. Rabirio Postumo* 268. — *Interrogatio de aerea alieno Milonis* 269. — *Pro Milone* 270. — Dwie obrony Saufejusza 274. — Oskarżenie Munacjusza Plankusa Bursy 274. — *Pro Aemilio Scauro ambitus reo* 274. — *Pro L. Cornelio Dolabella* 274. — Okres IV. Mowy z lat 46—43. A. Mowy tzw. cezariańskie (46—45): *Pro M. Marcello* 275. — *Pro Q. Ligario* 277. — *Pro rege Deiotaro* 279. — B. Filipiki (lata 44—43) 281. — *Laudationes: Cato* 291. — *Laudatio Porciae* 292. — *Laudatio Serrani Domestici filii* 292. — Starożytni komentatorzy mów Cyclerona. Askoniusz 292. — Pseudo-Askoniusz 293. — *Scholia Bobiensia* 293. — Scholiasta Gronovianus 294. — Pisma retoryczne. Uwagi wstępne. Ewolucja myśli teoretycznej Cyclerona 295. — *Libri rhetorici* 296. — *De oratore* 299. — *Brutus* 303. — *Orator* 306. — *De optimo genere oratorum* 308. — *Partitiones oratoriae* 309. — *Topica* 311. — Pisma filozoficzne. Stosunek Cyclerona do filozofii 313. — Główne kierunki myśli filozoficznej Cyclerona: sceptycyzm i probabilizm 313. — Stosunek Cyclerona do szkół hedonistycznych 314. — Sto-

sunek do filozofii stoickiej. Etyka 315. — Teologia stoicka 317. — Cyceron o nieśmiertelności duszy 319. — Ocena myśli filozoficznej Cyclerona 320. — Pierwszy okres działalności filozoficznej Cyclerona (54—51): *De republica* 324. — *De legibus* 330. — Drugi okres działalności filozoficznej Cyclerona (46—44): *Paradoxa Stoicorum* 335. — *Consolatio* 336. — Hortenzjusz 339. — Tzw. *Academicum libri priores* 342. — *Academicorum libri quattuor* 344. — *De finibus bonorum et malorum* 346. — *Tusculanarum disputationum libri V* 350. — Przekłady z Platona: *Timaeus* 356. — *De natura deorum* 357. — *Cato maior de senectute* 360. — *De divinatione libri II* 363. — *De fato* 367. — *Leliusz o przyjaźni* 368. — *De gloria libri duo* 372. — *De officiis* 372. — *De virtutibus* 379. — Pisma historyczne i polityczne. Dziełka o konsulacie 379. — *Anecdota* 380. — Zamierzone pismo *de concordia* 380. — List polityczny do Cezara z r. 45 381. — Dialog Σύλλογος Πολιτικός 381. — *Ἡρακλείδειον aliquod* 381. — Rzekomo planowany w r. 45 dialog polityczny 382. — Pisma z dziedziny geografii, prawa i nauki augurów. *Chorographia. Admiranda* 382. — *De iure civili in artem redigendo* 383. — *De auguriis* 383. — Korespondencja. Znaczenie korespondencji Cyclerona 384. — *Epistulae ad familiares* 387. — Osoba wydawcy i metoda jego pracy 389. — Listy do Attyka 391. — Czas wydania korespondencji 392. — Listy do brata Kwintusa 394. — Korespondencja z M. Brutusem 395. — Nieautentyczny list do Oktawiana 397. — Utwory poetyckie. Mało znane utwory młodzieńcze 399. — *Aratea* 400. — *Marius* 402. — Utwory wieku dojrzałego 403. — *De temporibus suis* 406. — *De expeditione Britannica* 407. — *Limon* 408. — Przekłady poetów greckich 408. — Ocena twórczości poetyckiej Cyclerona 409.

KWINTUS TULLIUSZ CYCERON

411

Życie 411. — *Commentariolum petitionis* 411. — Inne zaginione pisma Kwintusa Cyclerona 414.

MAREK TULLIUSZ TIRO, WYDAWCA DZIEŁ CYCERONA

41

Działalność 415.

HISTORYCY DOBY CYCEROŃSKIEJ

419

KORNELIUSZ NEPÓS

419

Życie 419. — Przyjaciele 420. — *Chronica* 421. — *Exempla* 421. — Biografia Katona Starszego i Cyclerona 422. — *De inlustribus viris* 423. — *De excellentibus ducibus exterarum gentium* 424. — Czy Nepos jest autorem *Żywotów cudzoziemskich wodzów*? 427. — *Liber de historicis Latinis* 428. — Język i styl Neposa 428. — Pierwsze i drugie wydanie dzieła *de viris inlustribus* 429.

TYTUS POMPONIUSZ ATTYKUS

430

Charakterystyka 430. — *Liber annalis* 433. — Monografia z zakresu genealogii 434. — Monografia o konsulacie Cyclerona 435. — Korespondencja z Cycleronem 435. — *Imagines* 436. — Attyk jako wydawca i księgarz 436.

SALUSTIUSZ

437

Życie 437. — *Inwektywa na Cyclerona* 440. — Memoriały do Cezara 442. — *Sprzysiężenie Katyliny* 445. — Rzekoma tendencyjność *Katyliny* 447. — *Wojna z Jugurtą* 449. — *Historiae* 451. — Czas powstania 454. — Walory literackie dzieł Salustiusza 454. — Styl Salustiusza 457.

INNI HISTORYCY I BIOGRAFOWIE DOBY CYCEROŃSKIEJ

460

Dwaj Tuberonowie: ojciec i syn 460. — L. Licinius Lukcejusz 461. — Skryboniusz Libo 461. — Tanuzjusz Geminus 462. — Dwaj historycy piszący po grecku: Aufidiusz i Lukullus 462. — Biografowie: Oppiusz, Balbus, Voltacilius Pitholaus 462. — Marek Terencjusz Warron: Życie 463. — Katalog pism Warrona 466. — Chronologia pism Warrona 467. — Satyry menippejskie 468. — Inne utwory poetyckie 474. — Dzieła z zakresu językoznawstwa. *De antiquitate litterarum ad Accium* 474. — *De lingua Latina* 475. — Inne monografie z zakresu nauki o języku 482. — Badania historyczno-literackie. *De poetis i De poematis* 483. —

Monografie o teatrze i Plaucie 484. — Inne monografie z zakresu historii literatury 484. — *Hebdomades vel de imaginibus libri XV* 485. — Dzieła z zakresu starożytności rzymskich. *Antiquitates rerum humanarum et divinarum* 487. — Inne dzieła z zakresu starożytności 489. — Dziełko z zakresu chronologii 492. — Dwie broszury polityczne 492. — Dwa dzieła autobiograficzne 492. — Traktaty geograficzne 493. — Dzieła filozoficzne. *Liber de philosophia* 494. — *Λογιστορικῶν libri LXXXVI* 496. — Pisma z zakresu retoryki 500. — Pisma z zakresu prawa 501. — Dzieło encyklopedyczne Warrona. *Disciplinarum libri IX* 501. — *Epistolicae quaestiones* 502. — *Rerum rusticarum libri III* 503. — Tzw. *Sententiae Varronis* 508. — Charakterystyka i znaczenie Warrona 508. — Publiusz Nigidiusz Figulus: Życie 510. — Ogólna charakterystyka działalności 510. — *Commentarii grammatici* 512. — *De gestu* 513. — Dzieła z zakresu teologii i wróżbiarstwa *De dis* 513. — *De augurio privato. De extis. De somnis* 513. — Dzieła z zakresu przyrodoznawstwa 514. — Lucjusz Tarutius Firmanus 516.

AUTORZY DZIEŁ O DISCIPLINA AUGURALIS 517

Appianusz Klaudiusz Pulcher 517. — Gajusz Klaudiusz Marcellus 519. — M. Waleriusz Messalla Rufus 520. — Weraniusz Flakkus 520. — Lucjusz Cezar 520.

DWAJ AUTORZY DZIEŁ O DISCIPLINA ETRUSCA 522

Tarkwitiusz Priscus 522. — Aulus Caecina 523.

AUTORZY DZIEŁ O ROLNICTWIE 525

Gn. Tremeliusz Scrofa 525. — Gajusz Licyniusz Stolo 526.

DWAJ AUTORZY DZIEŁ O OSOBLIWOŚCIACH 527

Lucjusz Manilius 527. — Statius Sesobus 528.

FILOLOGOWIE I BADACZE STAROŻYTNOŚCI 529

Kwintus Koskoniusz 529. — Serwiusz Klodiusz 529. — Santra 530. — Gawiusz Bassus 531. — Spurius Mecjusz Tarpa 532. — L. Korneliusz Balbus Gaditanus 532. — Lucjusz Gincjusz 533.

GRAMATYCY 535

Uwagi ogólne 535. — Serwiusz Nikanor 535. — Marek Antoniusz Gniphos 536. — Marek Pompiliusz Andronikus 536. — Lucjusz Orbiliusz Pupillus Benewentanus 536. — Lucjusz Atejusz Praetextatus 537. — Publiusz Waleriusz Katon 538. — Korneliusz Epicadus 538. — Staberiusz Eros 539. — Kurcjusz Nikiasz 539. — Pompejusz Lenaeus 540. — Gramatycy na prowincji 541.

NAUCZYCIELE RETORYKI 542

L. Plocjusz Gallus 542. — Anonimowy autor *Retoryki dla Herenniusza* 543. — Problem stosunku *Retoryki ad Herennium* do *libri rhetorici* Cycerona 546. — L. Voltaciliusz Pitholaus 547. — Marek Epidiusz 547. — Sextus Klodiusz 548. — Tytus Anniusz Cimber 549.

PRAWNICY 550

Uwagi ogólne. — Dwaj nauczyciele Cycerona: Mucjusz Scevola Augur i Mucjusz Scevola Pontifeks Maksimus 550. — G. Akwiliusz Gallus 551. — Serwiusz Sulpicjusz Rufus 552. — Szkoła prawnicza Sulpicjusza 555. — P. Alfenus Warus 555. — Aulus Ofiliusz 555. — Inni prawnicy doby cycerońskiej: Gajus Trebacjusz Testa 556. — Aulus Cascellius 556. — G. Eliusz Gallus 557.

SKŁADOWNICZ 559

